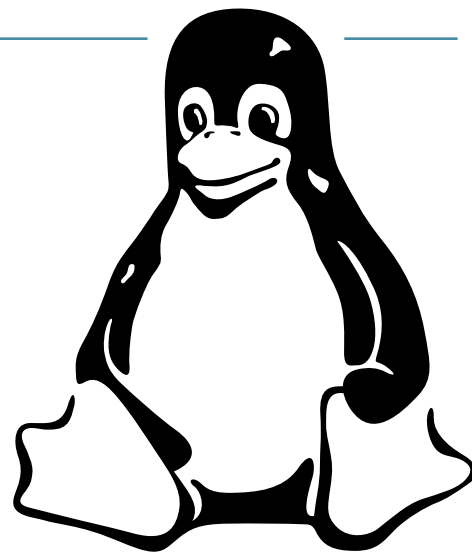

Linux v českých kancelářích

VIII. díl: Přehled linuxových aplikací III

Ivan Bíbr

V předchozích dvou dílech jsme si ukázali, že není problém vybavit stanici s Linuxem třeba sekretářku nebo nenáročného uživatele se specializovanou aplikací (která již pro Linux existuje). Minule jsem se zabýval programy pro internet, dnes probereme linuxové aplikace z trochu jiného pohledu. Podíváme se na možnosti využití Linuxu ve firemním prostředí, a to speciálně u nás.

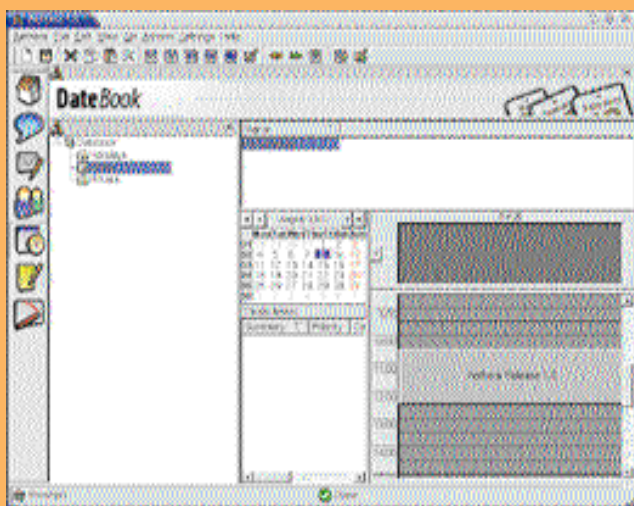
Groupware

A začneme hned týmovou spoluprací. Minule jsem zmínil, že e-mailový klient Evolution umí kromě zaslání e-mailů také pomáhat při plánování úkolů, schůzek anebo při správě kontaktů. Kromě toho jej lze napojit na server s Microsoft Exchange za pomoci komerčního pluginu se jménem Ximian Connector. Máte-li ve firmě heterogenní prostředí, může se takový modul na sdílení dat s kolegy na platformě Windows hodit, musíte jej ale zaplatit. Je to modul komerční a není to otevřený software.

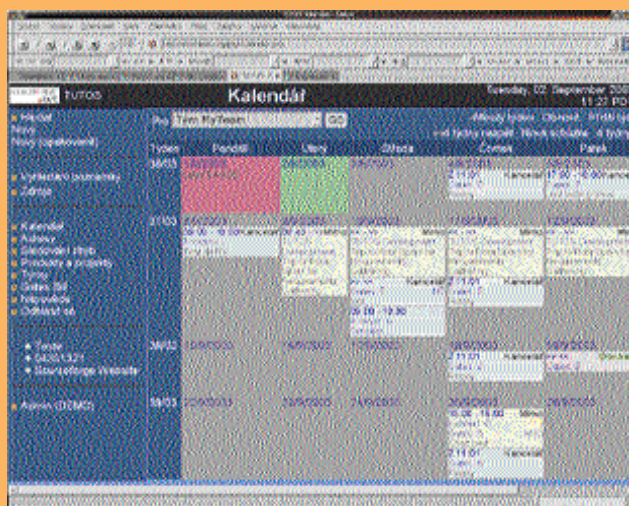
Zajímavým projektem v této oblasti je Aethera, vyvinutá společností theKompany – o ní už také byla řeč, vzpomínáte? Aethera je produkt podobný Ximianu, který umožňuje správu kontaktů, poznámek, dále plánování schůzek a úloh společně s možností komunikace e-mailem a také sdílení těchto dat s kolegy. Vyvíjen je pod

licencí GPL. Projekt vypadá velmi zajímavě také proto, že je rozšiřitelný formou pluginů, zatím však bohužel není počestěn. Jak Aethera vypadá, se můžete podívat na obr. 1.

Dalším počinem v této oblasti je phpGroupWare, groupwarová aplikace s licencí GPL napsaná ve skriptovacím jazyce PHP. To v důsledku znamená, phpGroupWare je webová aplikace ovládaná pomocí webového prohlížeče, s přístupem odkudkoliv – a to má spoustu výhod. PhpGroupWare je považován za nejlepší projekt tohoto typu, podobné jsou určením i zpracováním třeba TWig nebo Tutos, který vidíte na obr. 2. Nedávno se mezi programy s podobným zaměřením zjevil OpenGroupware, který si dal za cíl vytvořit pro free software solidní groupwarový server. Pomocí pluginů se můžete k tomuto serveru připojit například z Outlooku, Ximianu, Kmailu a OpenGroupware

Obr. 1: Aethera je velmi zajímavá kombinace e-mailového klienta a správce kontaktů a úkolů.

Obr. 2: Groupware přístupný přes webový prohlížeč – Tutos.

má i vlastní webové rozhraní WebUI. Celkově lze říci, že jde o velmi zajímavý projekt vhodný k vyzkoušení. Jako posledního zástupce zmíním program Kroupware (viz. obr. 3) s vlastním datovým serverem jménem Kolab.

Odkazy:

Ximian Conector:

www.ximian.com/products/connector

Aethera:

www.thekompany.com/projects/aethera

PhpGroupWare:

www.phpgroupware.org

TWig: www.twig.screwdriver.net

Tutos: www.tutos.org

OpenGroupware: www.opengroupware.org/screens/index.html

Winecentric.com.:

www.winecentric.com

Bez povšimnutí nemohu nechat ani fakt, že pod Linuxem lze poměrně dobře provozovat klienta pro Lotus Notes. Ne sice jako nativní aplikaci, jako třeba server pro Notes, který oficiálně verzi pro Linux má. Linuxový klient Notes sice nikdy nebyl vydán, ale lze jej použít k práci na Linuxu za pomoci emulátoru Wine. Stránek zabývajících se zprovozněním Lotus Notes pod Linuxem je více, za všechny zde uvedu alespoň Winecentric.com.

Účetnictví, informační systémy

Zatímco v předchozím případě bylo na výběr, u účetních programů pod Linuxem trochu narazíme. Dnes existuje pouze jediné, mně známé nativní linuxové řešení,

a tím je poměrně nový program HoneyCalc. Ten umí běžet i v síťovém módu klient/server a pro ukládání dat používá databázový stroj PostgreSQL. HoneyCalc je komerční účetní systém se všemi běžnými moduly, je v češtině a má tady zajištěnou i profesionální podporu. Ukázkou programu HoneyCalc vidíte na obr. 4. O žádné další podobné komplexní aplikaci, jejíž klient běží přímo na Linuxu, bohužel nevím.

Další účetní systémy se ale dají provozovat a běžně se provozují pod různými emulátory, o kterých jsme si říkali, myslím, předminulý díl. Většinou jde o DOSové verze programů provozovaných pod DOSEmu nebo XDOSem. Jak vypadá program Money v okně XDOSu v Linuxu, se můžete podívat na obr. 5. Takto se dá na Linuxu rozběhnout například i DOSová verze účetnictví Abra firmy Aktis. Abra má v novějších verzích serverovou část i pro Linux, klient je však stále pouze pro Windows a na výstavách bývá jeho běh prezentován v emulátoru Win4Lin.

Nedostatek linuxových verzí účetních programů je jedna z největších překážek při kompletním přechodu menších firem na Linux. Naštěstí jsou výše popsané způsoby řešení funkční, a to včetně provozu v emulátorech – ovšem zprovoznění stojí trochu času. Patrně nejbohatším zdrojem informací o systémech provozovaných v emulátorech je archiv české linuxové konference (viz odkazy).

Při pátrání pro tento díl seriálu jsem ještě narazil na zajímavý projekt jménem SQL-Ledger. Mělo by jít o podvojně účetnictví vedené s pomocí webového prohlížeče, tedy nezávislé na platformě.

SQL-Ledger není uzavřený software – je uvolněn pod licencí GPL a podle všeho to vypadá, že je i částečně lokalizován (viz obr. 6). Umí vést evidenci skladu a nabízí i zajímavé tiskové sestavy generované ze šablon pomocí TeXu. S jeho provozem však nemám vůbec žádné zkušenosti, proto musím případně zájemce odkázat na jeho webové stránky.

U větších a velkých komplexních informačních systémů je situace trochu lepší – velcí zákazníci mají přece jen více peněz na zaplacení portace. Za všechny můžeme jmenovat například SAP, který má linuxovou verzi pro server i stanice, ovšem zaměřením již do tohoto časopisu nepatří. Na běžně dostupné nativní linuxové verze účetních a informačních programů si budeme muset ještě chvíli počkat, než si výrobci těchto systémů uvědomí, že zde existuje velmi nenasyčený trh. Doufejme, že to bude brzy.

Odkazy:

HoneyCalc: www.honeycalc.cz

Aktis: www.aktis.cz

Money: www.money.cz

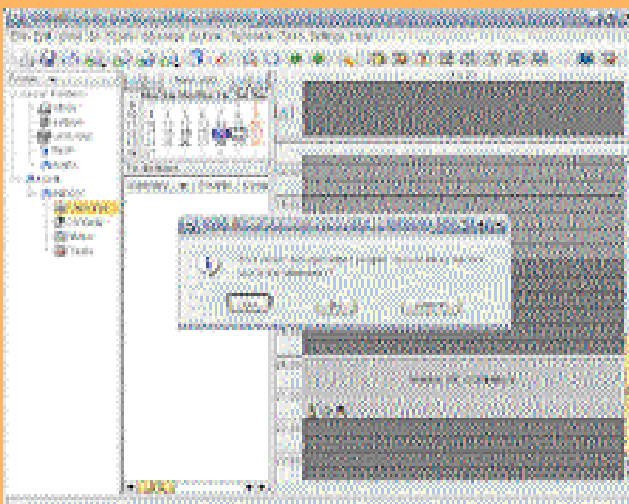
Linuxová konference:

www.linux.cz/lists/archive/linux

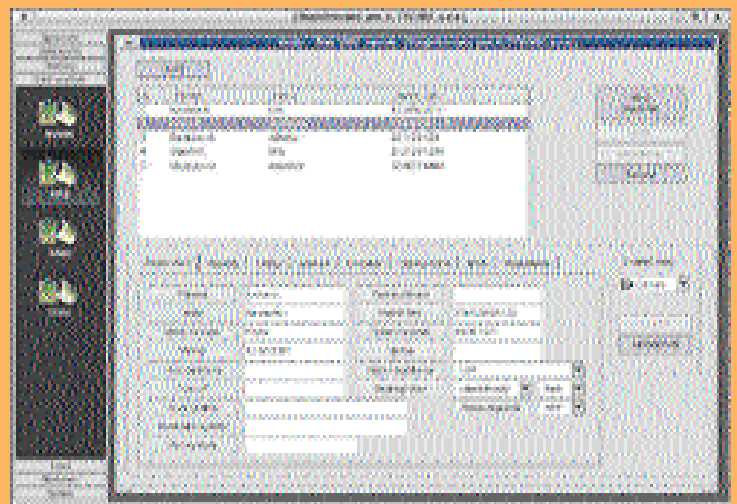
SQL-Ledger: www.sql-ledger.org

Ostatní specializované aplikace

Pomalu budu s výčtem linuxových programů končit, pokus o zmapování celé této problematiky by totiž s jistotou znamenal nekonečný seriál. Aplikací přibývá, v komerčním prostředí přibývají i komerční aplikace nebo porty již používaných aplikací pro

Obr. 3: Další groupwarový nástroj Kroupware, vybavený vlastním serverem a určený pro KDE

Obr. 4: HoneyCalc – nový ekonomický systém určený pro Linux

Linux. Jako příklad mohu uvést třeba český program VariCAD (www.varicad.cz), který máte možnost vidět na obr. 7. Každá sféra podnikání většinou používá jeden nebo několik málo specifických druhů aplikací, kde zase tolik na výběr není. Zákazník sahá po osvědčeném řešení a je mu jedno, na jaké běží platformě, ať již jde o Windows nebo komerční Unixy, přizpůsobí se mu.

I když přibývá i volně šiřitelných specializovaných programů, těžko lze zatím očekávat, že jednoho dne budete mít úplně všechno zahrnuto v linuxových distribucích. Čím víc roste složitost problému, tím více spotřebuje jeho řešení času a prostředků a tím méně takových volných programů najdete. A výrobci komerčních aplikací si své programy a postupy chrání jako oko v hlavě a zdrojový kód před uživateli stále uzavírají, přestože se ukazuje, že tato cesta není při vývoji softwaru nejlepší. I tady však lze sledovat pomalý posun k lepšímu. Velmi hodnotným zdrojem informací o specializovaných aplikacích pro Linux je opět archiv české linuxové konference zmiňovaný výše.

Velká část z těchto aplikací bývá napsána na zakázku. V takovém případě se již vyplatí zvážit při plánování větších změn v infrastruktuře, zda nebude lepší aplikaci nechat přepsat pro Linux a z ostatních použít to nejlepší, co existuje. Počítejte však s tím, že se investice vložené tímto směrem mohou vracet delší dobu. Na druhou stranu, čím více otevřeného (svobodného) softwaru je v podniku, tím je méně závislý na výrobcích programů a jejich rozmarech, přičemž mezi nejoblíbenější

jistě patří změna licenční politiky. Připravit přechod firmy na Linux lze i postupně – aplikace jako Mozilla, OpenOffice mají i verze pro Windows, na phpGroupWare nebo SQL-Ledger stačí libovolný webový prohlížeč. Můžete je začít testovat a používat i dnes. A patrně nejlepší je sledovat události v této oblasti, případně se ptát těch, kteří již mají s přechodem na jiný systém zkušenosti.

Mýty o Linuxu, další pokračování

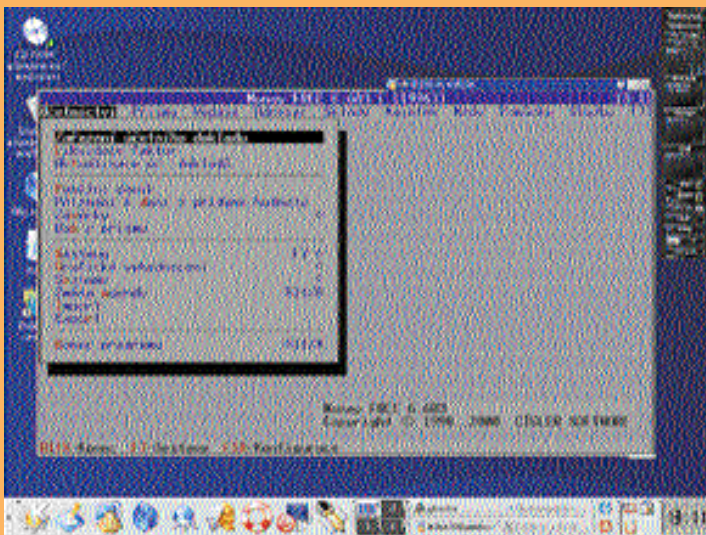
Když už jsme u nasazení firem, podíváme se na dvě tvrzení, která já osobně nazývám „manažerské bludy“. To proto, že je obvykle slyším od lidí na vyšších pozicích ve společnosti, kteří o softwaru většinou nevědí mnoho a většinu svých „znalostí“ o něm posbírali z letáků komerčních firem. Přirovnal bych to k výchově dětí pouze na základě reklamních šotů v televizi – asi tušíte, kam to povede.

První paradox, na který může správce IT oddělení nebo v malé firmě správce techniky narazit, je, že software zdarma přece nebudeme používat. Proč? Protože je určitě špatný, když nic nestojí. Tento argument mi dokáže vzít dech pokaždé, když jej uslyším, a je jedno, jestli jde o nasazení Linuxu, nebo třeba OpenOffice.org. Octnete-li se v takové situaci, varuji vás – nepokoušejte se dotyčné osobě vysvětlit, že nemá pravdu, a už vůbec jí nesnažte vysvětlit principy svobodného softwaru. Nikam to nepovede, a pokud ano, tak pouze k tomu, že se odpor vůči nasazení softwaru „zdarma“ ještě zvýší.

Máte-li vy jako odborník jasno v tom, že nasazení takového softwaru má výhody a bude pro firmu přínosem, běžte a kupte někde krabici s Linuxem v cenové relaci podle vlastního uvážení a zaneste ji do nákladů. Spokojeni budete vy, výrobce krabice a ve finále i onen „odborník“. Ušetřené peníze můžete použít na lepší hardware, linuxové služby atd.

Druhý podobný výrok lze slyšet z úst již trochu více poučených, kteří vědí, že do „otevřeného kódu“ může každý koukat, a tak jej lehce zneužít“. Tudíž takový program nemůže být bezpečný. Tato úvaha již vypadá zdánlivě logicky, není však pravdivá – špatně se to vysvětluje, ale zkusím to na příkladu. Mějme aplikaci, která z nějakého důvodu šifruje data, třeba pro přenos po síti. Na tom, jakým způsobem data přenáší, záleží víc, než by se zdálo. Co kdyby vás chtěl někdo špehovat?

U uzavřeného softwaru nikdy nevíme, jestli používá např. slabý (lehce napadnutelný), nebo silný (až teoreticky nenapadnutelný) model na šifrování dat, a ani to nijak snadno nezjistíme. U aplikace s otevřeným zdrojovým kódem víme úplně přesně, jaký model používá a jsou-li naše data v bezpečí. A to většinou jsou, protože je-li je v aplikaci něco špatně implementováno, bývá to brzy nahrazeno lepší variantou. Stejně tak nikdy u uzavřených programů nevíte, zda neexistují tajná hesla a přístupové kódy pro univerzální přístup k databázi nebo do systému. U otevřených programů může tato situace díky dostupnosti zdrojového kódu nastat jen velmi těžko. Celé toto téma by vydalo na několik samostatných

Obr. 5: Jiná možnost – DOSové účetnictví Money běžící pod Linuxem v prostředí emulátoru XDOS.

Obr. 6: Projekt SQL-Ledger je ekonomický systém ovládaný webovým rozhraním.

článků, já je však již ukončím a spokojím se s konstatováním, že otevřený model vývoje se v praxi ukazuje jako mnohem kvalitnější a může vést k lepším výsledkům.

A ještě jeden problém, se kterým se setkávám – již několikrát jsem narazil na situaci, kdy účetní při evidenci softwaru nepochopil, že za program nebo systém prostě nic nezaplátili, a přesto jej lze používat. A vyžadoval fakturu, která se dá u softwaru staženého z internetu sehnat jen těžko. Rychlým řešením je opět například nákup nějaké levnější varianty Linuxu. Za uspokojivé řešení pro obě strany bych považoval i zanesení softwaru s cenou 0 Kč a s příložením kopie licence GPL, ze které jasně plyne, co se smí nebo nesmí, a tedy že mohl být software pořízen i za cenu 0 Kč.

Linux v praxi II

Tak, a máme tady další díl miniseriálu o nasazení Linuxu v praxi. Jeden známý má v Olomouci velmi osobitou internetovou kavárnu. S Linuxem se seznámil díky Live-Eval verzi SuSE, kde na něj po nastartování z CD vykoukl normální použitelný systém se spoustou aplikací. Neváhal, opatřil si normální instalační média a začal s Linuxem experimentovat – tentokrát s Mandrakem a u něj už zůstal. Na kavárnu si jej však netroufl nasadit, protože to „lidi neznají“ a on sám se v problematice ještě příliš neorientoval.

Problém nastal, když při rozšiřování kavárny zjistil, že mu chybějí licence na Windows a bude je muset dokoupit. Situaci na krátkou dobu vyřešil tím, že přesunul licence ze svého počítače a počítače

obsluhy (a dal na ně Linux), ovšem za chvíli byl při dalším rozšiřování tam, kde předtím. Tehdy nasadil na kavárnu první dva počítače s Linuxem. Nainstaloval KDE s Mozillou a čekal, co se bude dít. Brzy se uživatelé rozdělili na dvě skupiny – jedni chodili k počítačům rádi, protože jim vyhovovalo prostředí, prohlížeč i nainstalované programy. Druzí se Linuxu báli a být tam nechtěli, protože to je cosi jiného.

Tehdy učinil onen známý krok směrem k uživatelům a začal si hrát s nastavením prostředí tak, aby uživatelům nebylo tak neznámé. Výsledek si můžete prohlédnout na obr. 8. Použité prostředí je IceWM, díky čemuž je systém na strojích s 1GHz procesory Duron velmi svižný. Prohlížeč kupodivu není Internet Explorer, ale Mozilla verze 1.4 se skinem napodobujícím vzhled IE. Je dostatečně rychlá při zobrazování, stabilní a dobře nastavená, takže nedělá problémy. Potřeba bylo pouze doinstalovat flash plugin, ale to je práce na několik málo minut. Použitá distribuce je Mandrake Linux 9.1, kterou dostal ode mne.

Dále, jak vidíte, je prostředí dosti strohé. Na počítačích nejsou a nebyly ani disketové jednotky, ani CDROM mechaniky. Má to v prostředí kavárny své praktické důvody – většina provozovatelů kaváren je zná. Jediná ikona na liště s názvem „Internet“ spouští právě Mozillu. Uživatelé mají na stanicích i OpenOffice na úpravu dokumentů, nahrát si je však mohou pouze tak, že požádají obsluhu, která jediná má disketovou a CDROM mechaniku. Počítače sdílejí disky a jsou spojeny Sambou – to je pouze dočasný pozůstatek z dob Windows.

Uživatelé se systému nebojí, protože vypadá dost podobně jako Windows. Upozorňuji, že celé prostředí na kavárně je ještě trochu více upraveno, než vidíte u mne na obrázku. Odborník sice pozná, že neseď na Windows, ale normálním uživatelům je to doslova jedno. Systém nepadá, Mozilla neinstaluje zbytečně žádné automaticky se spouštějící programy s líbivými jmény, jako sex.exe, a správce se tak věnuje zlepšování systému místo neustálých reinstalací. Nyní například testuje prostředí XPde. Linux je již kompletně na všech počítačích v kavárně. Příjemný vedlejší efekt je

Odkazy:

IceWM: www.icewm.org

XPde: www.xpde.com

Qvwm: www.qvwm.org

Mozilla: www.mozilla.org

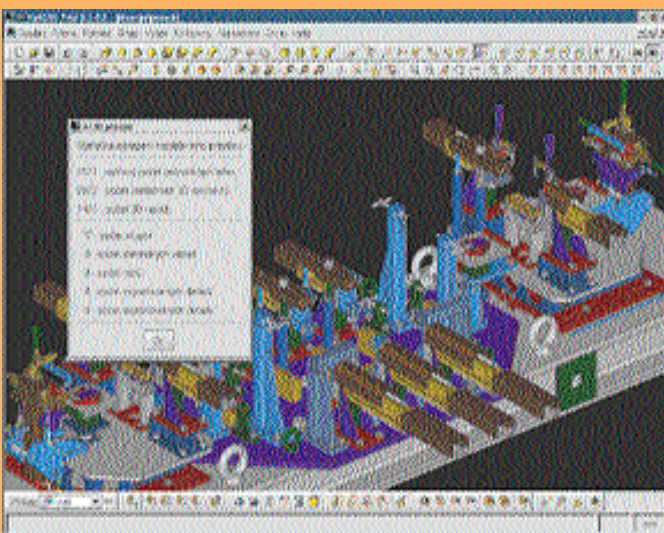
Témata pro Mozillu:

www.mozilla.org/themes/download

Samba: www.samba.org

ten, že určitá skupina pokročilejších uživatelů si kavárnu oblíbila i proto, že našli v menu velké množství her a jiných programů, a jsou tak častými návštěvníky.

Samozřejmě nebylo všechno hned ze začátku ideální. Především kvůli tomu, že provozovatel kavárny byl sám linuxový začátečník. Na kavárnu se tak Linux dostal až rok poté, kdy s ním on sám začal experimentovat a používat jej každý den. Tehdy už věděl, co může dělat problémy a jak je vyřešit, a kdyby to věděl o dva roky dříve, mohl ušetřit minimálně několik desítek tisíc za licence Windows a Office 2000.

Obr. 7: Profesionální CAD systém pro strojní inženýrství VariCAD

Obr. 8: Linux v internetové kavárně – nejsou to náhodou Windows XP?

Takto se mu to vrátí až časem. Nedávno vyšel na stejné téma článek na serveru Root, který popisuje podobné modelové nasazení. Autor pouze zvolil místo IceWM prostředí Qvwm, details najdete na adrese www.root.cz/clanek/1782.

Novinky

Takže dnes budu muset končit. Ještě jsem si uvědomil, že jsem se opět nestihl věnovat serverovým aplikacím, takže to znovu odkládám na další díl. Rozhodně se jim ale věnovat chci. Dále se podíváme, co zajímavého se stalo nebo stane v linuxové oblasti.

Je totiž čas, který by se dal bez nadsázky nazvat jako čas vydávání nových verzí. Na světě jsou betaverze nového RedHatu a Mandraku, ostré verze lze očekávat na přelomu září a října. Nedávno vyšel GNOME 2.4 beta a již vychází i testovací verze nového linuxového jádra 2.6, které má Linux výrazně posunout směrem do „enterprise“ oblasti. Vyšla Mozilla 1.5 beta a i OpenOffice je o kousek dále, na světě je Release Candidate 4 verze 1.1. Mé osobní zkušenosti jsou velmi dobré, nová verze se zdá být rychlejší, má méně problémů s dokumenty z MS Office a hlavně podporuje přímý export do formátu PDF. Příjemná vlastnost. Hleďte ji na <http://cs.openoffice.org>.

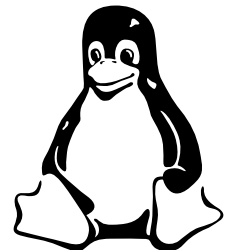
Dále jedna nepříjemná zpráva – parlament EU se chystá hlasovat pro zavedení softwarových patentů. Ve stručnosti se dá říct, že takové patenty umožňují patentovat postup, a to může být při dostatečně obecných formulacích jednoduše zneužitelné. Příkladem může být chování firmy Acacia,

kteří na konci loňského roku začala vymáhat po firmách peníze za to, že přenáší audio a video. Celý poprask vznikl díky tomu, že má firma patent na postup, který se dá vyložit i jako přenos audiovizuálních dat. Nabízí se otázka, co se stane, když si někdo nechá patentovat postup, který se dá vyložit i jako zavazování tkaniček...

Na to, co by to znamenalo pro svět svobodného softwaru, kde jsou postupy (v tomto případě zdrojový kód) veřejné, je jednoduché přijít a není to pěkná představa. Zajímají-li vás details o softwarových patentech, najdete je například na adrese www.linux.cz/patents/index.cz.html. A tím končím dnešní díl seriálu o Linuxu. Příště se podíváme na ty servery a jako vždy připomínám, obraťte se na mne s dotazy, nejasnostmi nebo připomínkami, rád je zodpovím.

*e-mail: ivan.bibr@autori.ccb.cz
www.itoffice.cz*

Autor článku, Mgr. Ivan Bíbr, pracuje pro místní zastoupení distribuce Mandrake Linux.

Novell koupil společnost Ximian

Společnost Novell oznámila akvizici soukromé bostonské společnosti Ximian, poskytovatele desktopových a serverových řešení, která umožňují společností přijetí Linuxu. Díky akvizici bude moci rozšířit podporu linuxových řešení, a to díky celé řadě linuxových desktopových a groupwarových technologií a linuxových technologií pro správu. Znamená to i to, že tým Novellu posílí několik vizeonářů pocházejících z open source komunity a špičkoví linuxoví vývojáři.

Novell akvizicí získává dvě klíčové linuxové iniciativy, které hodlá dále

rozvíjet, a dostát tak svým závazkům vůči open source komunitě: GNOME, projekt, jehož cílem je poskytovat plnohodnotné linuxové desktopové systémy; a Mono, určený k tomu, aby aplikace vzniklé ve vývojovém prostředí Microsoft .NET běžely na platformách jako Linux, UNIX, Windows a dalších. Celá akviziční transakce proběhla v hotovosti a neočekává se, že by v tomto fiskálním roce měla ovlivnit finanční výsledky společnosti Novell. Podrobnější informace o podmínkách transakce nebyly zveřejněny.

-red-

| ekonomické systémy | kancelářský software |
| kancelářská a prezentační technika | komunikace |

| aktuality | novinky | rozhovory | reportáže | analýzy |
| přehledy | testy | recenze | komentáře |

3 přehledem ve světě
kancelářské techniky a softwaru

itoffice
pro malá a střední firmy

itoffice
VYDÁVÁNÍ SOUHRNŮ KANCELÁŘSKÉHO SOFTWARE

Vyzkoušejte si předplatné
časopisu IT Office,
Dva měsíce můžete časopis dostávat
do své poštovní schránky zcela **ZDARMA**
a bez jakéhokoli závazku. Až potom
se rozhodnete, zda chcete IT Office
odebrat dále a předplatit si jej.
Objednávkový formulář najdete
na webových stránkách časopisu IT Office:
www.itoffice.cz

Vydavatelství CCB, spol. s r. o.,
Okružní 17, 638 00 Brno,
Tel.: +420 545 222 779,
Fax: +420 545 222 448
E-mail: office@ccb.cz, www.itoffice.cz